SUOMEN ILMASTOPANEELI

Asia: U 19/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 (nk. hiilirajamekanismin) muuttamisesta sen soveltamisalan laajentamiseksi jatkojalostustuotteisiin ja mekanismin kiertämisen ehkäisemiseksi.

Ympäristövaliokunta, 17.3.2026.

Suomen ilmastopaneeli
Lassi Ahlvik, Jyri Seppälä, sihteeristö Marja Salo

Taustaa

Valtioneuvoston kirjelmässä esitellään valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta sen soveltamisalan laajentamiseksi jatkojalostustuotteisiin sekä mekanismin kierron ehkäisemiseksi KOM(2025) 989 lopullinen.

Suomen ilmastopaneeli kiittää mahdollisuudesta lausua ja keskittyy lausunnossaan ehdotuksen ilmastonäkökulmaan.

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Ilmastopaneeli katsoo, yhtenäisesti valtioneuvoston näkemyksen kanssa, että hiilirajamekanismi on keskeinen instrumentti hiilivuodon torjunnassa ja päästöjen hinnoitteluun kannustamisessa kolmansissa maissa. Näin ollen soveltamisalan laajennuksen tarkastelu teräksen ja alumiinin päästöintensiivisiin jatkojalostustuotteisiin on kannatettavaa, tällöin tuotteiden viejille ei synny kannustinta jatkojalostaa tuotteita pidemmälle omassa maassaan ja näin ollen välttää CBAM-kustannuksia sen sijaan, että jalostus tehtäisiin Suomessa. Mekanismin tarkastelu ja kehittäminen kierron ehkäisemiseksi on tärkeää sen vaikuttavuuden näkökulmasta, jos esitetyt toimet parantavat järjestelmän toimintakykyä.

Ilmastopaneeli näkee komission tavoin, että teollisuusromun lisääminen mekanismin piiriin on olennaista mekanismin kierron ehkäisemiseksi. Muutoin voisi syntyä tilanteita, joissa teräs- ja alumiiniromun määrää lopputuotteessa nostettaisiin pyrkimyksenä keinotekoisesti vähentää tuotteeseen kohdistuvia CBAM-kustannuksia. Lisäksi romu kuuluu jo nyt päästökauppaan. Näiden syiden takia Ilmastopaneeli ei tue valtioneuvoston varaumia, jotka liittyvät teollisuusromun lisäämistä soveltamisalaan.

Ilmastopaneeli pitää mekanismiin liittyvän ennakoitavuuden näkökulmasta ongelmallisena ehdotettua (uusi 27a artikla) toimivallan siirtoa komissiolle kaventaa soveltamisalaa tilapäisesti. Ennakoitavuus on keskeistä toimijoiden päästövähennyksiin tähtäävien ratkaisujen ja toimitusketjujen luomiseksi. Jos poikkeuksia halutaan tehdä, ilmastopaneeli näkee, että niiden puitteet ja perusteet (esimerkiksi energian korkea hinta) pitäisi määrittää etukäteen, jotta ne olisivat kaikille osapuolille selviä. Tämä toimintatapa vähentäisi poikkeuksiin liittyvää ennakointiriskiä.

Ilmastopaneeli kannattaa ehdotettuja muutoksia sähkön tuonnin päästölaskentaan. Muutos on perusteltu, koska se ohjaa matalan päästökertoimen sähkön tuotantoon ja tuontiin. Ilmastopaneeli pitää myös kannatettavana, että epäsuorien päästöjen lisäämistä mekanismin piiriin tarkastellaan

alumiinin, teräksen ja vedyn osalta, sillä ne muodostavat merkittävän osan näiden tuotteiden valmistuksen päästöistä.

Yhtenäisesti valtioneuvoston kannan mukaisesti Ilmastopaneeli pitää tärkeänä, että EU:n ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin kohdistuu vastaava kustannus kuin EU:ssa valmistettuihin tuotteisiin. Mikäli komission ehdotuksen Pariisin sopimuksen 6 artiklan mukaisten kansainvälisten yksiköiden käytön tarkoituksena on poiketa siitä periaatteesta, että EU:n ulkopuolelta tuotaviin tuotteisiin kohdistuu vastaava hiilen hintaan perustuva kustannus kuin EU:ssa valmistettuihin tuotteisiin, niiden käyttö osana hiilirajamekanismia olisi ongelmallista. Ilmastopaneeli ei pidä artikla 6 mukaisten yksiköiden hyödyntämistä kannatettavana osana hiilirajamekanismia. Yksiköiden laadun ja kriteerien takaamiseksi parempi malli olisi toteuttaa yksiköiden hankkiminen EU:n tai jäsenvaltioiden tasolla.